

A KÖZÉP-EURÓPA KUTATÁSÁÉRT DÍJ DÍJAZOTTAI 2016–2019

(összeállította: Gulyás László)

A DIJ TÖRTÉNETE

2016 őszén az Egyesület Közép-Európa Kutatására kitüntetést alapított *Közép-Európa Kutatásáért Díj* elnevezéssel. A díjat három fokozatban:

- életmű fokozat: 60 év felett,
- senior fokozat: 40 év és 60 év között;
- junior fokozat 40 év alatt)

kerül átadásra minden évben az *Újragondolt negyedszázad – A Horthy-korszak – konferencia* plenáris előadásai után.

A díjat olyan történészeknek, geográfusoknak ítéljük oda, aki kimagasló tevékenységet fejtettek ki Közép-Európa – beleértve Magyarország – huszadik századi történetének kutatásában. Az első díjak átadására 2016 novemberében került sor.

Az alábbiakban bemutatjuk az eddigi díjazottakat és a díj átadása során elhangzott laudációjukat:

2016

Ebben az évben az alábbi három személy kapta meg a
Közép-Európa Kutatásáért Díjat:

Életmű fokozat: **Prof. Dr. Gazdag Ferenc**
Senior fokozat: **Dr. habil. Ujváry Gábor**
Junior fokozat: **Dr. Miklós Péter PhD**

GAZDAG FERENC LAUDÁCIÓJA

Prof. Dr. Gazdag Ferenc egyetemi tanár. 1992 és 2001 között a Stratégiai Védelmi Kutató Intézet igazgatója volt, majd az Nemzeti Közszerológiai Egyetem jogelőd intézményében oktatott és kutatott. Az MTA doktora politikatudományok területén. Kiemelt kutatási területei: a magyar kül- és biztonság-

politika, az európai integráció, az európai kül- és biztonságpolitika, valamint Franciaország története.

Gazdag Ferenc szakterületén nemzetközileg elismert oktatói-kutatói munkássággal rendelkezik. Az MTA IX. osztályának tagja, a Nemzetközi Tanulmányok Bizottság elnöke, a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság Társadalomtudományi Bizottságának elnöke, közreműködik a Magyar Külügyi Társaság, a Magyar Politikatudományi Társaság, valamint ESDC Executive Academic Board munkájában, kiemelkedő szakmai tevékenységét többször is elismerték.

Gazdag Ferenc kiemelkedő alakja a Közép-Európával foglalkozó történészek azon körének, amely meghatározó jelentőségű életművet hozott létre.

UJVÁRY GÁBOR LAUDÁCIÓJA

Dr. habil. Ujváry Gábor a VERITAS Történetkutató Intézet tudományos főmunkatársa, a Horthy-kori Kutatócsoport vezetője.

Munkásságának középpontjában a 20. század első felének magyarországi kultúrpolitikája, valamint Magyarország 20. századi nemzetközi kulturális kapcsolatainak és a magyar történetírásnak a vizsgálata áll. Számos tanulmányt írt Klebelsberg Kuno és Hóman Bálint kultúrpolitikájáról, a két háború közötti magyar kultúrtörténetet és kultúrpolitikát meghatározó személyiségekről. Klebelsbergről „Egy európai formátumú államférfi” címmel önálló kötetet publikált. De külön kötetben mutatta be a magyar kulturális külpolitika hídfő-állásainak, a külföldi magyar intézeteknek, tanszékeknek és lektorátusoknak a létrejöttét, működését, a két világháború közötti legfontosabb eseményeit, azoknak a magyar kultúrpolitikában elfoglalt kiemelkedő helyét.

Kutatásai során nemcsak a magyar levéltárakban kutatott, hanem rendszeres látogatója volt az osztrák és német levéltáraknak és kéziratáraknak.

De nemcsak kutatta és feldolgozta a két háború közötti magyar kultúrpolitika legfontosabb eseményeit, s mutatta be annak meghatározó személyiségeit, hanem ő maga is számos kultúr- és tudománypolitikai „hídfőben” teljesített szolgálatot. Volt a bécsi Collegium Hungaricum tudományos igazgatóhelyettese, majd tudományos igazgatója, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma főosztályvezetője, a Bécsi Magyar Történeti Intézet igazgatója, a Balassi Bálint Intézet főigazgatója.

Tudományszervező tapasztalatait a felsőoktatásban is kamatoztatta. A Kodolányi János Főiskolán tanszéket, intézetet, majd rektorhelyettesként a főiskola

tudományos életet irányította. Nevéhez fűződik a Kodolányi János Főiskola Történeti Műhelyének a megszervezése, a Műhely kiadványainak, valamint a történelem alapszak útjára indítása és vezetése.

Ujváry Gábor kiemelkedő alakja a Közép-Európával foglalkozó történészek középgenerációjának.

MIKLÓS PÉTER LAUDÁCIÓJA

Dr. Miklós Péter 1980-ban született Szegeden. A kétezres évek eleje óta oktat, kutat és rendszeresen publikál. A püspöki székhelyen működő egyháztörténeti kutatócsoport tagja. Kutatási területe a magyar katolicizmus tizenkilenc-huszadik századi története, a koalíciós évek párttörténete és politikai élete, valamint Szeged, a szegedi nagytáj és a dél-alföldi települések hely-, művelődés- és társadalomtörténete. Több mint féltucatnyi könyv, másfél száz publikáció szerzője, több tudományos kiadvány, folyóirat szerkesztője és tudományos konferenciák rendszeres előadója. Az *Újragondolt negyedszázad* konferenciasorozat kezdeményezője, az *Újragondolt negyedszázad. Tanulmányok a Horthy-korszakról* című, mintegy harminc történész tanulmányát magában foglaló kötet (2010) szerkesztője. 2012-ben PhD-fokozatot szerzett.

Oktatói munkájában is tetten érhető elhivatottsága: éveken át ingyen oktatott a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészkarán, vállalta végzős egyetemi hallgatók tucatjainak szakdolgozati témavezetését. De fontosnak tartja, hogy történelmi múltunkat és a keresztény-nemzeti értékrend alapjait ismeretterjesztő előadások, cikkek segítségével tárja a szélesebb nyilvánosság elé.

Jelenleg a huszadik század második felének történetét feldolgozó és bemutató Emlékpont Múzeum intézményvezetője Hódmezővásárhelyen, a Kodolányi János Főiskola címzetes docense, a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Karának adjunktusa, a Csongrád Megyei Közgyűlés tagja.

Miklós Péter kiemelkedő alakja a Közép-Európával foglalkozó fiatal történészek tehetséges csoportjának.

2017

Ebben az évben az alábbi három személy kapta meg a

Közép-Európa Kutatásáért Díjat:

Életmű fokozat: **Prof. Dr. Hajdú Zoltán**

Senior fokozat: **Dr. Vizi László Tamás PhD**

Junior fokozat: **Dr. Murádin János Kristóf PhD**

HAJDÚ ZOLTÁN LAUDÁCIÓJA

Prof. Dr. Hajdú Zoltán 1952-ben született, 1976-ban szerzett okleveles történelem-földrajz szakos középiskolai tanár diplomát a Kossuth Lajos Tudományegyetemen (Debrecen). Egyetemi oktatói/tudományos pályafutását a 1976-ban a Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen kezdte egyetemi tanársegédként. Kutatói pályafutása 1978-tól az MTA Regionális Kutatások központjához kötődik. De ezzel párhuzamosan elsősorban a Pécsi Tudományegyetem oktatója. 2013-tól a Szent István Egyetem (Gödöllő) egyetemi tanára. 1986-ban lett a földrajztudományok kandidátusa, 2002 óta az MTA doktora.

Kutatási területei: a Kárpát-medence története és földrajza, Délkelet-Európa története és földrajza, a társadalomföldrajz kérdései, közigazgatási földrajz, politikai földrajz, regionális politika. Szerzőként 14 monográfiája jelent meg. Emellett számos könyvfejezet és 102 tudományos közlemény szerzője. Publikációit megjelentető fontosabb folyóiratok: Közép-Európai Közlemények, Magyar Tudomány, Tér és Társadalom, Falu–Város–Régió, Társadalomkutatás, Magyar Közigazgatás, Comitatus, Európai Tükör, Limes.

Jelentős energiákat fordít a tudományos utánpótlás kinevelésére, irányításával 13 kolléga szerzett PhD-fokozatot.

Hajdú Zoltán kiemelkedő alakja a Közép-Európával foglalkozó geográfusok azon körének, amely meghatározó jelentőségű életművet hozott létre.

VIZI LÁSZLÓ TAMÁS LAUDÁCIÓJA

Vizi László Tamás 1961-ben született. 1985-ban a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskolán okleveles népművelő és történelem szakos tanár, 1987-ben a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán történelem szakos középiskolai tanár, 2002-ben a budapesti

Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karán jogász diplomát szerzett.

Történettudományból előbb egyetemi doktori címet (1996), majd doktori (PhD) fokozatot (2004) szerzett. Disszertációjának címe: Székesfehérvár és Fejér vármegye a napóleoni háborúk nemesi felkeléseiben. Több mint húsz éve egyetemi oktató: jelenleg a Kodolányi János Főiskola főiskolai tanára, oktatásigazgatási rektorhelyettese.

Kutatási területei: a tizenkilencedik-huszdik századi egyetemes és magyar történelem; a francia háborúk és Magyarország; a magyar nemesi felkelés története; a magyar külpolitika története a huszadik században; a két világháború közötti magyar politika- és társadalomtörténet; a trianoni békediktátum magyar aláíróinak politikai és közéleti szereplése.

Közel háromszáz tanulmánya, cikke, forrásközlése jelent meg magyar és angol nyelven.

A tudományos munkáira való hivatkozások száma mintegy kétszázötven. Két nagymonográfiát publikált. A magyar revíziós gondolat és a Trianon-recepció történetéről írt *A sérelmi politizálástól a nemzeti összetartozásig. Trianon, revízió, határkérdés, nemzetegyesítés (1920–2010)* című könyve a huszadik századi magyar politika- és eszmetörténeti kutatások jelentős eredményének és alapmunkájának tekinthető.

Vizi László Tamás kiemelkedő alakja a Közép-Európával foglalkozó történészek középgenerációjának.

MURÁDIN JÁNOS KRISTÓF LAUDÁCIÓJA

Dr. Murádin János Kristóf erdélyi magyar történész, egyetemi oktató, gulágkutató. 1980. november 1-jén született. Általános és középiskolai tanulmányait Kolozsvárott végezte. 1999 és 2003 között a kolozsvári a Babeş–Bolyai Tudományegyetem történelem szakán tanult, ahol később, 2010-ben doktori (PhD) fokozatot szerzett. 2008-tól a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem kolozsvári karának főállású oktatója, jelenleg adjunktusi beosztásban. 2010-től kari kancellár.

Kutatási területei: erdélyi magyar civilek deportálása a Szovjetunióba 1944 őszén; az 1944-es frontátvonulás Kolozsvárott; magyar kultúrintézmények Erdélyben 1944 és 1948 között; magyar-román kapcsolatok és az erdélyi magyar politikai élet a huszadik század első felében.

Több mint harminc tudományos közleménye jelent meg romániai, magyarországi, ausztriai és csehországi folyóiratokban és tanulmánykötetekben. Három könyvnek és két felsőoktatási jegyzetnek a szerzője. Nagyszabású kiállítást rendezett a kolozsvári magyarok Gulágra hurcolásáról. Sokat tesz a romániai magyar közösségek identitásőrzéséért, valamint a tevékeny és elismert szereplője az erdélyi magyar tudományos életnek. Idén nyáron Magyarország köztársasági elnöke a Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetéssel adományozta számára.

Murádin János Kristóf kiemelkedő alakja a Közép-Európával foglalkozó fiatal történészek tehetséges csoportjának.

2018

Ebben az évben az alábbi három személy kapta meg a

Közép-Európa Kutatásáért Díjat:

Életmű fokozat: **Prof. Dr. Popély Gyula**

Senior fokozat: **Dr. habil. Tóth Andrej**

Junior fokozat: **Dr. Nyári Gábor PhD**

POPÉLY GYULA

Prof. Dr. Popély Gyula a Felvidék szülöttje. A pozsonyi Comenius Egyetemen szerzett történelem-magyar szakos diplomát 1968-ban. Rövid pozsonyi és szenci tanárkodás után 1972-ben a Szlovák Akadémia Történettudományi Intézetében kezdte kutatói pályafutását. 1978-ban már a történelemtudomány kandidátusa. 1985-ben a magyar iskolák folszámolása elleni mozgalom egyik szervezője volt.

1990 januárja és 1990 áprilisa között a Csehszlovák Szövetségi Gyűlés kooptált képviselője. 1991–1997 között a pozsonyi magyar gimnázium igazgatója. 2000 februárjában lett a budapesti Károli Gáspár Református Egyetem oktatója, majd 2001–2005-ig tanszékvezető docense.

2001-től az MTA nagydoktora. 2002–2004 között a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karának dékánhelyettese, majd 2006-ig rektorhelyettese. 2005-ben habilitált egyetemi tanár lett. Önálló kötetei:

- A Csehszlovákiai Magyar Tudományos, Irodalmi és Művészeti Társaság, Pozsony, 1973.
- A pozsonyi Bartók Béla Dalegyesület, Budapest. 1982.

- Népfogyatkozás. A csehszlovákiai magyarság a népszámlálások tükrében 1918–1945, Budapest, 1991.
- Ellenszélben. A felvidéki magyar kisebbség első évei a Csehszlovák Köztársaságban (1918–1925), Pozsony. 1995.
- Búcsú a főiskoláktól. A felsőoktatás és a felvidéki magyarság, Pozsony. 2005.
- Erős várunk az iskola. Tanulmányok a szlovákiai magyar oktatásügy problémaköréből (1918–1938), Pozsony. 2005.
- Hazatéréstől a hazavesztésig. Magyar oktatásügy és oktatáspolitikai a visszatért Felvidéken (1938–1945), Pozsony, 2006.
- Felvidék 1914–1920, Magyar Napló – Fókusz Egyesület, Budapest. 2010.
- Felvidék 1918–1928. Az első évtized csehszlovák uralom alatt, Kárpátia Stúdió. Budapest, 2014.
- Felvidék 1929–1939. A második évtized csehszlovák uralom alatt. Kárpátia Stúdió, Budapest. 2017.

Popély Gyula a „Felvidék krónikásaként” kiemelkedő alakja a Közép-Európával foglalkozó történészek, azon körének, amely meghatározó jelentőségű életművet hozott létre.

TÓTH ANDREJ (ENDRE)

Dr. habil. Tóth Andrej (Endre), 1975-ben született az akkor még létező Csehszlovákiában. Történész Ma-fokozatát 1999-ben szerezte a Masaryk Universityn (Brno). 2008-ban szerzett PhD-fokozatot alma-materében a Masaryk Universityn. Disszertációjának címe: *“The Birth of the Interwar Horthy Hungary.”* volt.

2018-ban habilitált az University of Economics, Prague-n. Habilitációjának címe: *“Hungary in the twenties of the 20th century: “Bethlen's” consolidation of the new state and Czechoslovak-Hungarian economic-political relations.”*

Széleskörű publikációs tevékenységet folytat: számos tanulmány, könyvfejezet és három monográfia szerzője. Legutóbbi könyve – két társszerzővel – magyar nyelven jelent meg: *„Nemzeti kisebbségek Csehszlovákiában 1918–1938”* címmel.

Tudományszervezőként rendszeresen jelentős és önzetlen segítséget nyújt abban, hogy a magyarországi történészek kutatási eredményeiket a csehországi történész folyóiratokban publikálhassák.

Andrej Tóth kiemelkedő alakja a Közép-Európával foglalkozó történészek közép-generációjának.

NYÁRI GÁBOR

Nyári Gábor 1986-ban született Ajkán. 2005-ben érettségizett. 2007–2010 Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Történelem BA szak (Politológia minorszak). 2010–2012 Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Történelem MA szak, „Társadalmi krízisek és uralmi technikák” szakirány. 2013–2016 Pázmány Péter Katolikus Egyetem Történelemtudományi Doktori Iskola, PhD hallgató. 2017-ben „summa cum laude” minősítéssel szerzett PhD fokozatot.

Történész gyakornok, majd történész a Terror Háza Múzeum, Közép- és Kelet-Európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány foglalkoztatásában. Szakértőként részt vett a Nemzeti Nagyvizit című hatkötetes történelmi munka megalkotásában.

Legfontosabb kutatási területei: Teleki Pál második miniszterelnöksége, A Horthy-korszak diplomácia- és politikatörténete, emigráns magyar politikusok munkássága a második világháború alatt. Nyári Gábornak eddig két önálló kötete jelent meg:

- A Sándor-palotától a ravatalig. Teleki Pál második miniszterelnöksége, 1939–1941. Kairosz, Budapest, 2015. (monográfia, 352 oldal)
- Menekültek az új hazában. A német és osztrák területeken élő magyar emigráció története, 1945–1956. Unicus Műhely, Budapest, 2018. (monográfia, 198 oldal)

Nyári Gábor kiemelkedő alakja a Közép-Európával foglalkozó fiatal történészek tehetséges csoportjának.

2019

Ebben az évben az alábbi kettő személy kapta meg a
Közép-Európa Kutatásáért Díjat:

Életmű fokozat: **Prof. Dr. Szakály Sándor**

Senior fokozat: **Prof. Dr. Kaposi Zoltán**

Junior fokozat: -

SAKÁLY SÁNDOR LAUDÁCIÓJA

Prof. Dr. habil. Szakály Sándor DSc, a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár alapító főigazgatója, a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karának egyetemi tanára.

Kutatásai a magyar rendvédelmi szervek – elsősorban a katonai felső vezetés és a királyi csendőrség – 1919–1945, illetve a magyar katonai nevelés és tisztképzés 1868–1945 közötti történetére, Magyarország második világháborúban játszott szerepére, illetve a magyar sporttörténetre, tágabban a két világháború közötti Magyarország hányatott sorsára terjednek ki. 22 önálló kötete mellett több mint 300 további publikációja – szaktanulmánya, könyvfejezete, újság- és vitacikke, köteteket bevezető írása – jelent meg e témakörökből.

Amellett, hogy szakterülete egyik – ha nem a – leg(él)ismertebb, számos kitüntetéssel és díjjal – köztük a Große Ehrenzeichen für Verdienste um die Republik Österreich és a Magyar Érdemrend középkeresztjével – elismert képviselője, rendkívül aktívan vett és vesz részt a magyar tudományos közéletben. Számos szakmai és közéleti megbízatása, szerkesztői és szerkesztőbizottsági tagsága révén a magyar történettudomány intézményrendszerének, könyv- és folyóirat-kiadásának aktív segítője, az Osztrák–Magyar Akció Alapítvány elnöki tisztségében a két ország tudományos kapcsolatainak fontos támogatója.

Gyakori médiaszereplése, számos újságcikke és – sok-sok szakmai fellépése mellett – tudományos-ismeretterjesztő előadásainak sora is jelzi, mennyire fontosnak tartja az igényes népszerűsítést, a történettudomány legújabb eredményeinek széles körben történő megismertetését. Mindezt nemcsak napjaink Magyarországon, hanem a Kárpát-medencei és az azon túl élő magyarság körében is fáradhatatlanul végzi.

Szakály Sándor kiemelkedő alakja a Közép-Európával foglalkozó történészek meghatározó jelentőségű életművet létrehozó körének.

KAPOSI ZOLTÁN LAUDÁCIÓJA

Kaposi Zoltán 1986-ban szerzett diplomát a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen. 1989-ben doctor universitatis, 1994-ben kandidátus címet szerzett, 2003-ban habilitált. 2009-ben elnyerte az MTA doktora címet. 1986–90 között a MTA tudományos ösztöndíjasa volt. 1990 óta dolgozik a PTE Közgazdaságtudományi Karán, ahol 2009 szeptembere óta egyetemi tanár. 1996–2005 között a PTE KTK Gazdaságtörténeti Tanszék vezetője volt, 2018-tól a Marketing és Turizmus Intézet igazgatója.

A PTE KTK alap- és mesterképzési programjain gazdaságtörténeti tárgyakat, uniós ismereteket, kulturális- és örökségturizmust, illetve urbanizációt oktat, a doktori képzéseken kutatómódszertant és városfejlődést tanít. Több hazai és külföldi egyetemen volt vendégtanár, a kolozsvári Babes-Bolyai Egyetemen tizenhárom évig oktatott vendégtanárként. Számos hallgatója nyert kiemelkedő OTDK-díjat, e téren elért eredményeiért az OTDT Mester Tanár Aranyéremmel tüntette ki. Több alkalommal nyerte el a Közgazdaságtudományi Karon „Az év tudományos publikációja”, a „Legnépszerűbb oktató” és az „Arany Katedra” díjat. Eddig négy doktorandusza szerzett PhD-fokozatot.

Szűkebb kutatási területe a 18–20. századi gazdaság- és társadalomtörténet; az agrármodernizáció, az uradalomtörténet, a nemesi és arisztokrata családok története, valamint az urbanizáció története. 2020 végéig 278 önálló (MTMT szakterületi) tudományos publikációja jelent meg, független hivatkozásainak száma 1277. Tizenegy önálló monográfiája közül az egyik német nyelven Németországban, Passauban látott napvilágot. Számos, nagy létszámú kutatói csapatot jelentő projekt témavezetője volt. Szakmai pályafutása során több OTKA-pályázatot témavezetett, Széchenyi Professzori-, Bolyai Kutatási-, Habsburg-ösztöndíjat, illetve külföldi szakmai kutatásokat biztosító Tempus- és Erasmus támogatásokat nyert el. Kezdetől fogva részt vesz a VIKEK konferenciasorozatában, szervezése révén több tucat pécsi vagy dél-dunántúli kolléga jutott szerepelési vagy publikálási lehetőséghez.

Prof. Kaposi Zoltán DSc kiemelkedő alakja a Közép-Európával foglalkozó történelemszerek középgenerációjának.

2020

A pandémia miatt a díj odaítélése és átadása elmaradt.

Terveink szerint 1921 tavaszán ezt pótolni fogjuk.